

Nekaj našim mojstram in delavcam.

Gospod Klark, slavní angleški stavitelj, ki je bil tudi železni most čez Donavo med Budimam in Peštam postavil, je bil jako previden mož in je kaj dobro računati znal. Tega spričuje med drugimi tudi sledeče:

Ko so železni most delali, je bilo po vsih stavših prepovedano, tabak piti. Eniga dne praša neki znanec gospod Klark-a: zakaj da prepoveduje ljudem tabak piti? Na to je odgovoril:

„Delavec, ki kadí, če se tudi ne porajta, da mu je pipa pri delu na poti in ga zadržuje, zapravi vsak dan eno uro z basanjem in kresanjem. Jez imam pri stavitvi mosta slehern dan blizo 1000 delavcov, torej bi šlo vsaki dan 1000 ur na zgubo, ali če se delavnik po 10 ur rajta, bi se vsaki dan čas od 100 delavcov nečimerno zapravil. Ako se dnina le po 20 krajcarjev računi, je vsakdanja gotova zguba 33 gold. 20 kr., kar na leto 12,166 gold. 20 kr. znese.“

Več ko deset let so most delali; naj si torej vsakteri sam prerajta, kakšín kapital se je po tem, da delavci ob delu niso tobaka pili, v desetih letih prihranil.

Ogled nove kazenske postave

zoper hudodelstva, pregreške in prestopke.

(Dalje.)

Kazen v dnarjih, na blagu, prodajni robi ali opravi, ki se komu prisodi zavoljo pregreškov ali prestopkov, pripade vselej zalogi za uboge tistega kraja, kjer je bilo kaznjivo djanje storjeno.

Zguba pravic se prisouje dohtarjem ali drugim osebam, ktere kak ured ali kakošno opravilo pod javnim povernjenjem oskerbujejo, in takim, ki rokodelstvo ali obertnijo kot mesčani ali po zadobljenem gosposkinem dovoljenju opravljajo. Ta kazen se nalaga na odločen čas ali za vselej.

Ako je zavoljo pregreška ali prestopka zguba kake obertnije prisoditi, naj se nikakor preiskovancu ne dopustí, da bi med preiskavo ali pred storjeno sodbo od obertnije odstopil. Če je v tem primeru obertnija osebna, ugasne za obsojenega popolnoma pravica, obertnijo samostalno oskerbovati; če je pa bila obertnija vkoreninjena ali prodajljiva, zgubi obsojenec pač pravico, jo sam opravljati, toda kupšine, ki se o primeru prodaje za-njo skupi, ne gré za zapadeno izreči.

Kazen zavora ima dvé stopnji: prva se zaznamva z besedo „zapor“, brez pristavka, in obstóí v tem, da je obsojenec v jetnišnici brez železja zapert; pri čemur si on smé, če se zamore iz lastnega premoženja ali po podpori svojih preživiti, sam izbrati delo, s komur se bode pečal. — Zapor druge stopnje se zaznamva s pristavkom „hud zapor“. Tudi v tem se obsojeni v železje ne deva, zastran preživljenja in dela pa se tako derží, kakor to nanese naprava za takošne kaznjence odločenih kaznovavnic po posebnih predpisih, ki so zastran tega že dani ali se bodo še izdali. Ni mu dopušeno se z nikomur shajati, če ječarja ni vpričo, tudi ne pogovarjati se v jeziku, ktereга le-ti ne razume. — Razun teh dveh stopinj zavora se zamore tudi hišni zapor prisojevati, bodi si na samo obljubo, ne iz hiše oditi, ali pa s postavljeno stražo. Hišni zapor naloží obsojencu dolžnost, z nikakoršnim izgovorom ne iz hiše oditi, pod kaznijo, da bi mu bilo čas zapretja, ki še ostane, v javnim zapirališu dostati.

Praviloma je najkrajši terpež zavora 24 ur, najdaljši 6 mescov.

Za poglavitno kazen se zamore tepenje samo namesti kazni zavora le pri nekterih pregreških in prestopkih in edino pri poslih, rokodelskih pomagacih, obertnijskih učencih in taciñ ljudéh rabiti, ki se z nadnico ali pa tednino preživljujejo, kterim bi torej zapor, če bi tudi le nekaj malo duí terpel, za njih zaslužek, ali za prevžitek njih svojcov v škodo bil. — Mladenči izpod 18 let in ženske setepó s šibami, odrašeni možki pa s palico, to da k večjemu 20 vdarcov se zamore dajati. — Kaznjenc ne smé ne popred, dokler ni zdravnik izrekel, da to njegovemu zdravju ne bode škodovalo, ne več kakor enkrat, dokler kazen terpi, in nikoli ne očitno tepen biti.

Iz kakega kraja ali iz kake kronovine se odpravljajo krivci na odločen čas, ali pa po kakovosti kaznjivega djanja in okolšin tudi na neodločen čas.

Iz vsih kronovin austrianskega cesarstva se zamorejo samo zunajniki odpravljati.

Tu naštete verste kazni se zamorejo tudi poostrovati. Kazen se sploh zóstri, če se več posamnih kazin zedini. Poostrenje je pa samo v tistih primerleñ dopušeno, za ktere, in v tej meri, kakor je v nazoči postavi odločeno.

Kadar se je kak pregrešek storil po kakim časniku, za ktereга je zagotovšina odrajtana, je treba zraven postavne kazni tudi sodbo izreči, da od 100 do 500 goldinarjev zagotovšine zapade. — Pod to najmanjšo postavno izmero ne smé sodnija zapadle zagotovšine nikoli znižati.

Verh tega se zamore tikrat, kadar je bil pregrešek storjen po časniku, ki je že enkrat podal priliko k obsodbi zavoljo pregreškov, pri ponovljeni obsodbi zavoljo pregreška izreči, da časnik do na 3 mesce izhajati neha.

Poslednjič se zamore vselej kadar je bil pregrešek storjen po kakem časniku, razsoditi, da naj se v §. 29. omenjene reči pokončajo.

(Dalje sledí.)

Slovanski popotnik.

Spisuje Fr. Cegnar.

* Spevoigra ruskega generala Lwowa pod naslovom „Undine“, ki je bila v nekem Dunajskem gledišču z vso mogočo krasoto igrana, je tako malo dopadla, da že počiva na unem svetu. Gosp. zložitelj je podaril krasne darove vsim imenitnišim pevcem in pevkam, ki so se s to igro trudili.

* Gosp. Ivan Filipovič je sestavil knjigo v horvaškem jeziku za ljudske šole pod naslovom: „Početnica“.

* Pervi zvezek „Naravoslovja“ od Partaša je že prišel spod tiska.

* V Budišinu je prišel na svitlo prvi zvezek „Jahrbücher für die slavische Literatur, Kunst und Wissenschaft“. Vreduje ga g. Šmaller. Vsaciga pol leta bo prišlo 5 do 8 zvezkov tiskanih pôl na svitlo. Naročnina za pol leta znese 2 tolarja.

* Znani francoski popotnik Marnier se bo v Černogoro podal, kjer bo skoz celo zimo ostal in življenje Černogorcev in njih navade popisal.

* Vsiñ učilnic v austrianskem cesarstvu je 33.212, in sicer 9 vseučilišč, 49 akademij, 33 licejev, 89 viših bogoslovskih, 73 filozofiških šol in 313 gimnazij. Ostanek spade na realne in trivialne šole.

* Časopis Lumir prinaša večí pesniško delo od Kaubeka pod naslovom: Hroby basniků (grobi pesnikov).

* Jan Milenković je dobil v dar za svoj zemljovod knezovine serbske od tamošnje vlade 100 cekinov.

* Vedno bolj se poterdjuje novica, da se ima zares napraviti železnica od Beligrada do Carigrada. Turški sultan hoče, da bi bila že v letu 1854 dogotovljena. Po tem takem bi se zamoglo iz Dunaja v Carigrad v štirih dneh priti.

* V Pragi pridete v kratkem dve imenitni knjigi na dan, namreč: „nemečko-česky slovník kap-esni“ Šumavskega, in „Ostromirovo evan-gelje“, ki ga Hanka izdaje.

* Gosp. Klosz izdaja cerkvene napeve če-sko-slovaške, bo jih skupej kakih 100.

* V obertniški razstavi v Moskvi so take ure na ogled postavljene, ki kažejo na štirih stranéh, koliko je ura v Moskvi, v Petrogradu, v Kamčatki in v Tiflisu.

Novičar iz slovanskih krajev.

Iz Gradca. 25. oktobra je bila očitna preskušnja 10 učencov iz murvo- in sviloreje. Spraševal je gosp. prof. dr. Hlubek. Učenci so prav dobro odgo-varjali in tudi v djanskim razdelku pokazali, da so v svilarstvu dobro izučeni in v stanu tudi druge o tem učiti. Ker se vsako leto nekoliko učencov izuči, in ker se tudi šolski pripravniki morajo reje murv in svile učiti, se smé pričakovati, da bo po koristnim prizadevanju svi-larske družbe se v malo letih lepo razširila reja murvi-nega drevja in svilodov.

Iz slovenskiga Štajarja naznani „čas. Štaj. km. dr.“: da se je letos na enim oralu v primeri pridelalo po 16 veder vina; v slovenskih Goricah in nekterih dru-zih vinogradih scer čez 20 veder, v družih pa le po 10⁸/₁₀, tako da smé gori imenovani pridelk od 16 veder na 1 oral za srednjo mero veljati.

Iz Celovca piše „Šolsk. prij.“, da je nek vis. Kerško škofijstvo ministerstvo uka prosilo, da naj bi slo-vensko-nemški katekizem z bohoričico in v koro-škeje slovenščini tiskan, napraviti blagovolilo. Te dni je prišel odgovor iz Dunaja, pa tak, da tistim gospodom gotovo ni po godu. Visoko ministerstvo je zaukazalo, da naj se napravi slovensko-nemški katekizem pa z no-vimi pismenkami in s slovniškimi oblikami deržav-nega zakonika. (Mi se le prečuditi ne moremo, da gospodje, ki vendar ne pišejo nemškega z gotiškimi pismenkami, še tišijo bohoričico v šole!!)

Iz Št. Mahora na zgornem Koroškem. „No-vice“ so nas razveselile že z marsikterim znamenitim potopisom; naj prijazno tudi mojega sprejmejo iz Št. Mahora v Ljubljano, ki ima gotovo eno posebnost, namreč to, da skoraj celo potovanje je bil „Jupiter plu-vius“ moj zvesti pajdaž.

V nedeljo 3. oktobra popoldne sim se namreč na-menil z Št. Mahorško pošto v Podkloster (Arnoldstein) odriniti, vidit o tréh letih spet drago domovino svojo. Al ob enajstih pride pošarski hlapec iz Podklostra v Št. Mahor z naznanilom, da zavolj hude nevihte noč in dan skozi dva dni voda po cestah tako silno dêre, da bi ne bilo varno, se danes na pot podati. Pervikrat tedaj od lanskega novembra je bila ta dan pošta primo-rana zaostati.

Drugi dan, ko se kaže, da se hoče stanovitno zve-driti, se podava z nekim inženirjem na pot, — al pridši v Zilsko dolino vidiva, da bi bilo včeraj zares prederzno bilo, tû potovati.

Zvečer ob osmih sim bil na pošti Podkloštram; vse je živo bilo, ker so ravno popotovali vojaki na Laško.

Čeravno se je že mračilo, jo vendar po krat-kem premisliku sklenem peš dalje vdariti proti Rečarji vesi (Rigersdorf), kar se primeri, da na pošti spet na tovarša zadenem, ki je bil z menoj edinih misel.

Ob devetih prideva k Lamprehtu pod Krajsko-goro; kjer ravno v veži velika družina vesela koruzo luši, ktere so letos sila veliko pridelali.

Kmalu dobim kmeta, ki mi napreže, ker sim želel še to noč v Podkoren priti. Luna nama je prijazno si-jala in prav veselo jo derdrava po samotni cesti. Moj dobrovoljni voznik, verl Korošec, mi vé marsikaj pri-povedovati, ker vidi, da ga verno poslušam. Med dru-gim mi pové tudi tole: 21 julia, ravno tisti dan, ko je strašna nevihta razsajala, smo šli za procesijo k novi kapeli sv. Petra na Krajski gori. Dvé ženski, mati in hči, ostanete domá za žetev. Ko se na večer privle-čejo hudi oblaki, tečete mati in hči iz polja pod bližnji stog (kozolec), dežju uit. Pridruži se k njima še ena žena s kravo, ki jo je pasla. Mahoma postane krava nepokojna, in vsa zbegana tako dolgo preč sili, da se pastarici odterga; ta pa za njo letí; — kar treši v stog in ga na drobno raznese — mati in hči padete mertvi na tla! Ali se ni tû spet očitno pokazalo, da živina čuti hudo uro in plaha naznanuje blisk in tresk?

O polnoči doseževa Podkoren; ali tû ne najdem no-benega, ki bi me bil naprej potegnil. Ker pa tudi ostati nisim hotel, jo vdarim peš naprej — nobena živa duša me ne sreča — ob petih zjutraj sim bil na Jesenicah. Tû se vsedem v kočijo, ki se mi je kakor nalaš naraj-mala; do „nove cerkve“ se peljem ž njo; tam pa jo za-pustim in nastopim — pervikrat v svojim življenju — pot na Blejsko jezero. (Konec sledí.)

Iz okolice Černomaljske na Dolenskem. Ljube Novíce! lani ste si ljudomilo prizadevale celiti rane, ki so jih nemili udarci zlonosne uime Belim Krajncem zadali. Mislim, da Vam bo po volji zvediti tudi letaš-nji pridel.

Okolici Černomaljski je, kakor se kaže, osoda le tugo namenila. Preteklo leto bi bilo mnogega, ki še zdeje kašlje, sililo iti počivat v kertovo dežel, ko bi blagi glas ljudomilih gg. deželnega poglavara grofa Korin-skega in okrajnega poglavara Jožefa Derbiča, kterima okolica ta nikoli zadosti hvaležna ne bo, s tolikim spe-hom segel ne bil v serce človekoljubnega devetnajstega veka.

Letos se nič bolj ne bo godilo. Ozimina je od moče i snega veliko terpela, torej malo naženja dala, kar so izstradani hitro povžili, terta je pozebla in ostanjke neu-godno vreme tako uničilo, da, kdor je druga leta po sto veder vina pridelal bil, ga je letas okoli 6 dobil. Velika suša je sočivje do kraja vzela; jesensko deževje je proso, ki prav ni dozoriti moglo, tako oteplo, da je sama pléva ostala; povodinj, ki je po nižinah vse po-plovila, je zelje tako skazila, da so ga na več krajih iz kad pometali. Ubožstvo se je med ljud tako zatro-silo, da so zdaj redke hiše, ki bi palilo imele, kar se je popred lih temu nasproti godilo. Dinár je zmed ljudi tako zginul, da se tudi pošten za-nj zarabiti ne more. K ti nadlogi se je pridružilo večletno plačevanje zemelj-skega oprostila; zato bivajo povsod neodelivi rubeži in sekucioní. Vsakdo tiší s tem, kar ima, da prodá, znebiti se nazočnega križa, in tako se za hišo kervavo potrebne reči morajo odati. Živina nema nobene cene. Mislite si — gospodara, ki odjeda brez soli in začini — boso in raztergano družino brez parklja živine pri hiši, ker jo je lani dati moral za živež, več tednov stari seku-cioni, nič pa za prodát. Človekoljubej si zakrije oči, pa joka.

Zli nasledki popisane nevolje so že pred vrati: pretekli teden je dvanajst lupežev napadlo nekega kmeta na Maverlinu. Gospodinja že vsa zaspana je šla odpirat nevedši komu, — pa Bog je hotel, da je, namesto od-preti, le zapirala in nesterpnost hajdukov se izdala. Sin je na to vstrelil skozi okno in kmali so puške po vasi zagermele in postavaje odpodile. —b—